

EGYETÉRTÉS

FENYŐ SÁNDOR

EÖTVÖS KÁROLY

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV. VÁRMEGYE-UTCZA 11.

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV. VÁRMEGYE-UTCZA 11.

Mai számunk főbb közleményei: Vezetékek: Bizalmatlanság Széllnek.

Bizalmatlanság Széllnek.

Most indul meg tulajdonképp a politikai kampány. A keddi ülés. Eddig a kormány terveihez szükséges szokatlan nagy szűnési után is csak vakációkkal elaprózott vitatkozások voltak az igazi harc most kezdődik.

Mert, hogy harc lesz, az bizonyos. Akárhogy mondja is Széll Kálmán, hogy az indémintás nem alkalmas a bizalmi kérdés firtatására, az ellenzék mégis kénytelen a bizalmatlanság megüvegényét nézni és látni. Sőt alig volt annyi ok a bizalmatlanságra, mint van mostanság. Az egész vonalon a kormányának megkezdett formula-akciói vannak és sem az egyik, sem a másik irányban nincsen befejezés. Mindenbe belefogott a kormány, de el nem végzett semmit. A nemzetiségi kérdés, a közigazgatási reform, a tervek és az ígéretek sora ott van, a hol volt: megmaradt ígéretek és a jó isten tudja, mikor lesz belőle valóság.

Szóval mindenről szavaltatik és semmi sem csináltatik. Ebben csucsosodik ki a Széll-kormány büne. Ez lesz kellő világításba helyezendő az indémintási vita során, természetesen azonban, hogy legfőként a paktum kiadásának ügyét kell szellőztetni és a legerélyesebb akció kell, hogy előkészítessék a katonai javaslatokkal szemben.

Ebben az irányban nagy és kimerítő vita várható, az ellenzék elszántan fog sikra szállani. A mi a kötelessége is. Mert a kormány éppen ennek a két nagyon nevezetes kérdésnek a szellőztetése okából nem ment bele a költségvetési vitába, hanem a kormányzás ideiglenes technikai eszközének megszerzésével akar az ellenzék energiáit föllépésnek ellentánni.

Am a tisztelt kormány nagyon csalódni fog ezzel a kijátszási kísérlettel. Mert az ellenzék egy csöppet sem törődik azzal, hogy micsoda fenyegetéssel áll elő Széll Kálmán. S a mint

már akkor jelezték neki, mikor első ízben próbált intimidálni a Házfőlöszlatással, az ellenzék a legelszántabban fog föllépni annak daczára, hogy Széll költségvetés helyett indémintást tárgyaltat.

Budapest, november 2.

A képviselőház kedden délelőtt kezdte meg a vitát az indémintás fölött. Az ellenzék részéről számosan készülnek felszólalásra, a függetlenségi párt további akcióját pedig, a mint már jelentettük, az aznap délutáni pártkonferencián beszéltek meg.

A horvát-szlavon tartománygyűlést, a mint jelentik, november utolsó hetében rövid ülészakra fogják összehívni. Az lesz a feladata, hogy a Magyarországgal való kiegyezést, provizóriumot és az ideiglenes költségvetést elintézzék. A tartományi kormány hír szerint, négy havi indémintát közölnek előterjeszteni. Széll adott rá példát.

Koronatanács a katonai javaslatokról.

Váratlan esemény hírére telefonozta bécsi tudósítók: Koronatanács volt ma a katonai javaslatok dolgában. Résztvett benne Széll Kálmán miniszterelnök is.

Váratlan és meglepő ez már csak azért is, mert politikai körökben ilyen döntő jelentőségű konferenciát e tárgyban még nem vártak, sőt a miniszterelnök legközvetlenebb környezetében arról sem tudtak, hogy Széll elutazott. A legnagyobb titokban történt s a kormány felhívatalos tudósítói sem kaptak értesítést, hogy a kabinetfő Bécsbe megy.

Több mint két óra hosszat tartott a tanácskozás a Burghban s a királyi elnöklés mellett a két miniszterelnökön kívül a katonai miniszterek voltak jelen és ott volt a külügyminiszter is. Hogy mit beszéltek és miben állapodtak meg, arról természetesen nincs és nem is lehet hír, de nyilvánvaló, hogy a magyar ellenzék részéről oly méltón és határozottan visszautasított katonai javaslatokra nézve történt meg az irányítás. Az még kérdés, hogy az utolsó szó-e, de ez sincs kizárva, mert báró Fejérváry két nap óta odaform vnn, az uralkodó ismétlenül kívánta információját s a mai együttes tanácsot hosszas katonai konferencia előzte meg, amelyen a hadsereg vezetői véglegesen tisztába jöhettek a maguk dolgával.

S ha e pillanatban még nem is tudhatjuk, hogy mi lett e szerencsétlen katonai terveknek a sorsa (kombinációkba bocsátkozni nem volna helyén), annyi bizonyos, hogy mi reánk nézve csak egyetlen megoldás az elfogadható: ha elállnak ezektől a mindenképp időszerűtlen és egyébként sem koncedálható katonai kívánásoktól. Ez volt, ez marad a magyar ellenzék álláspontja ebben a dologban, azonban mindenesetre különösképpen tartjuk, hogy a korona ismét angazsálja magát előre egy olyan kérdésben, a melynek eldöntése első sorban a parlamentekre tartozik.

A koronatanácsról tudósítók értesítésén kívül mindössze a következő rövidke rövidke távirat érkezett:

Bécs, nov. 2.

Delután a Hofburgban Ö Felsége elnöklésével két óráig tartó koronatanács volt, melyen Góluhovszki gróf külügyminiszter, Krieghammer hadügyminiszter, Körber és Széll miniszterelnökök, Welsevshaimb és Fejérváry honvédelmi miniszterek és báró Beck tábornagyvezérkari főnök vettek részt.

Ámbár külön küldtek, de — tudja isten — ehhez a hírhez kívánkozik a következő is.

Bécs, nov. 2.

Ö Felsége ma délben Szégyény-Márich bérlini nagykövetet több mint félórán át tartó külön kihallgatáson fogadta.

Vajon van-e összefüggése ennek a hírnék az előbbiekel? . . .

Vádak egy városi tanács ellen.

— A szabadelni dolgok.

A Pol. Ért. című könyvomat tudósító jelentése szerint Szabadka városában nemcsak azok az összegek vádolnak a város pénztárából, a melyeket a minap egy helyiügyminiszteri leirat sorolt el, hanem sokkal több. Hiánynak és fedezetlen tartozásnak kerek harmadát milliót állít.

Az Egyetértés tárczája.

Szomorú emberek. — Az Egyetértés eredeti tárczája. — Kacagó tömegben Kik mogorván jártok, Üres léhaságnak Akik zivert zártok, Kiknek örök gyászba Öltöztél ketek: Szeretlek titeket Szomorú emberek. — Nevető derűje Egy hazug e kornak! Lenn, titkos méhében Izzó lávák forrnak . . . Hótok-mutatójuk Ti borús lelketek — Szeretlek titeket Szomorú emberek. — Magam is az vagyok Egy szomorú ember. Lelkem is tele van Sötét gyötrellemmel — S bár néha kaczagok, Belül könyvem pereg . . . Szeretlek titeket Szomorú emberek. — Szívemet is tépi Vádló keserűség Ha látom, hogy rongyban Teng a jóság, hűség, Mig a bűn, hitványosság Selyemben hentereng — Szeretlek titeket Szomorú emberek.

Es diadal-napunk Erős hittel várom: Gyöz erény s igazság Bűnök, hazugságon! Kitér az a láva Hogy a föld megremeg! . . . Akkor kaczagunk mi Szomorú emberek. — Lampérth Géza.

ELMULT EMBEREK

REGÉNY. 2. IRTA: MAXIM GORKIJ. A tanító gyakran maga köré gyűjtötte őket. Vett nekik fehér cipőt, tojást, almát, diót s elment velük a mezőre, a folyambó. Ott tanýáztak a földön. Először mőhöz megettek mindent, aztán elkezdtek játszani s a terület egy verszinyre visszahangzott gondatlan lármájok és kacagásoktól. Különös volt látni az iszákos hosszú alakját az apró emberek közt, akik úgy játszóttak és csatangoltak vele, mint ha kortársak lettek volna. Sőt egyszerűen Filópnék hívták, anélkül, hogy a bésit, vagy bácsikát hozzátették volna. Körülötte ugrádoztak, meglöködték, a hátára ugáltak, a kopasz fején tapsoltak és meghúzták az orrát. S minden tetszett neki, mert nem protestált ellene. Keveset beszélt velük, de ha szót valamt, azt olyan vigyázva tette, mintha attól fél volna, hogy szavai ártanak nekik, vagy bepiszkolják őket. Néhány óráig eljártott velük, aztán szomorú tekintetével elnézte őket és elment Wawilow kosarájába s ott esőndösen ivott és ivott, amíg csak elvesztette eszméletét. Majd minden nap, ha visszatért a reportágeről, magával hozta az újságot s összes elmult emberek összegyűltek körülötte. Ha meglátták őt, előjöttek az udvar sarkából, vagy részegen, vagy katenjammerrel, szálnalmas, piszkos, külsővel. Ott volt a hordó-alaku, kövér Alexei Maximovics Szimov, egykori vadász s jelen-

leg kereskedő. Arult gyufát, tentát, svúvkost és nem egész friss ciztromot. Hatvan éves öreg ember volt, vőszonkönyvegben, széles karnyú, gyűrőt kalappal, mely hejnyekolta város fejét s fehér szakállat. Szőrös arcából élénk piros orra csak úgy virított. Vastag ajkai s köyes czinikus szemei voltak. Társai "mormogó karikának" hívták s ez az elnevezés minden tekintetben kitünően illett rá.

Egy másik sarokból előbújt a "Vég" is. Egy sovány, hallgatag, fekete hajú iszákos. Valamikor fegyház-felügyelő. Luka Antonovics Martjanov. A rendőrség előtt nem egész rokmszenves játékokkal foglalkozott. Összevert hosszú testét csak úgy hurcolta, aztán leroskad a fűbe a tanító mellé, a kezét kinyújtotta az íveg után és rekedt basszus hangon szólt. — Szabad? Megjelent Pawel Szolczew gépész is, egy körülbelül harmincz éves, tődűves ember. A baloldalt egy verekedés alkalmával nyomorokra verték. Sárga, hegyes arca volt, mint a rókának. Szintelen ajkai mögűl a beteségben elromlott tekefogai látszóttak. A rongyos ruha úgy lógott le sovány válláról, mint a fogasról. Saját gyártmányu seprőt és ruhakéft árult. Jött aztán egy magas, csontos, ősméretlen származásu, kancsal ember. Hallgatag és komor. Különbön három ízben volt lopás miatt fegyházra ítvle. Kiselnikől volt a neve, de csak "Másfél Tarasz"-nak hívták, mert éppen másfélszer olyan nagy volt, mint elválhatlan barátja, Iszákos diakonus, akit iszákossága és kiesapongó életmódja miatt kibaszították a papi rendből. Alaconsy, kerek ember volt. Kitünően tánczolt és nagyszerű grimaszokat vágott mellé. Ő és "Másfél Tarasz" speciálisták voltak a folyam partján a fufirészekében. A volt diakonus különben a barátjának és mindenkének, aki kíváncsi volt rá, szívesen mesélt "saját találmányu" meséket. Ha az azilum lakói hallották ezeket a meséket, a melyeknek hősei rendszeren szentek, királyok, pópák és tábornokok voltak, nem győztek esődálkozni Tarasz fantáziáján, és még ök

5. Nyolcz oroda berendezése 6.975 k. 6. Tulkiadás Maria Valéria kőrháznál 111.352 k. 7. Hiány az 1.100.000, 2.200.000 és 2.800.000 k-ás kölcsönök elszámolásánál a 46.200 k. papirvesztéssel együtt 128.324 k. 8. Utcaaszabályozás 32.530 k. 9. Közvezés 20.000 k. 10. Maria Valéria kőrház kibővítése 55.000 k. Összesen 1.330.584 kor. 33 fillér. — A rövid lejáratú kölcsönből fedezendők lennének: 1. Az 1897 évi miniszteri engedély nélkül felvett 160.000 k. kölcsön és időközi kamatai 179.200 k. 2. Hiány a homokföldök árából 305.127 k. 3. Hátralék a közoktatási alapról 66.000 k. 4. Hátralék a szegényalapról 29.336 k. 5. A 2.800.000 k. kölcsönből fizetetlenül maradt törlesztési részlet 124.798 k. 6. Az 1.100.000 kor. kölcsönből fizetetlenül maradt törlesztési részlet 26.675 k. 7. A házi pénztár által a törzsvagyományon visszatérítendő 79.776 k. 8. Hiány a tisztijegyűdíjlapról 92.116 k. 9. Hiány a közoktatási alapról 72.700 k. 10. Hiány a szegényalapról 15.895 k. 11. Hiány a lelenz-alapról 6.803 k. 12. Hiány a színház alapról 9.289 k. 13. Adóhátralék megállapítva a város közönsége ellenében 63.300 k. Összesen: 1.081.019 k.

A kölcsönügyi tárgyalást kínos jelenet előzte meg. Mamusch Lázár felfüggesztett polgármester ugyanis megjelent a közgyűlésen, a hol felfüggesztése óta nem mutatkozott, sőt az egyik tárgyalás fel is akart szólni. A bizottsági tagok csak ekkor vettek észre a karzat feljárójában meghúzódó Mamuschot s egy pillanat alatt körültekintő Sapista! Takarodjék ki s ilyenféle haragos kifakadások röpködtek a levegőben. Többen zöld száltaíhoz mentek s azt követelték Schmausz Endre főispántól, hogy Mamuschot utasssa ki a teremből. Az ekkorerejtették láz percig tomboltak a haláljajzattal álló Mamusch körül, míg végre néhány vezető ember közbelépett és lecsendesítette a zajongót.

A tanács javaslatához elsőnek Pertich Mihály k. polgármester szólt. Nem ért egyet a miniszteri leirat minden rendelkezésével, mert a város jelenlegi helyzetében a rendes bevételekből, a hiányt vajmi kis mértékben fedezni lehetne s így, mivel a közvetlen pótlókövetés nincs megengedve, nagy összegű kölcsön kell igénybevenniük, ami a városra 100000 korona papirvesztéssel jelent, nem számítva ide a költségeket, amelyek szinten, teljesen összegzett fognak kitenni. Ehhez járul még az is, hogy a pénzügyminiszter a részéről kiküldött kormánybiztos jelentése alapján Jovanáromezser koronával bírságolta meg a várost, mivel a városi vízvezető, a palicsi háziaszt, az eladott homokföldök s a palicsi fürdő utáni jövedelmeit a megadottaknál elől öt évig elvonja. Ő azt hiszi, hogy ha a városnak zálogban lévő realkitényeit kiváltképpen és lombardiroznak, kevesebb költséggel kisengetnek a bajból a várost. Arról, hogy a hiányzó összegek micsoda visszafizetését követeljenek, csak a felfüggesztett polgármester tudna felvilágosítani adni. Ismerteti azt a pótlóindítványt, amely szerint a felvendő nagy kölcsönösszegből a házi pénztár által visszatérítendő 128.000 k. a Bácsmege ellen mentik s bírói létszámra helyezik: 259.000 k. A Prokech Mihály által elkészített s részben mártbiztosított 127.000 k. az utalár terhére fennálló 40.000 korona le lenne vonandó s mivel azok még bizonytalan követelek, beszámításukat ellenzi. A városnak a könyvek szerint katonai szállásbér címén fennálló 800.000 korona követelésére sem lehet számítani, alig hatható be abból 40.000 korona, hiszen egy részük még 1812-ből származik. A pótlóé évé mintegy 14%-ban lesz kiveve. A város képtelen pótlód nélkül boldogulni, mert a hiányok hosszú időn állottak elő. Halasztást nem lehet kérészölni, a kormány nem akarja tovább tűrni a rendtelenséget s a nagy mértékben megnevezkedett adómellet vegye számba a város közönsége, hogy az még visszatérül, mert később fizetni fognak azok, akik a visszaéléseket elkövették vagy elintézték. A törvényhatóság által

a legutóbbi közgyűlésen kért miniszteri könyv szakértő november 10-ig le fog jönni s arra kér minden pártot, hogy addig legyenek türelmekkel. Dr. Liporenszts Lázár szerint, ha most bevallott hiányokat egy év alatt kell visszafizetni 103, 108%-os lesz a domestika. Furcsának tartja, hogy a polgármester azaz akarja megvédeni a tanácsot, hogy a 160.000 korona tartalékalap törvényellenes elküldésénél hátréshelyezzen. Hiszen akkor mindig szabadon sértheti a törvényt, mert mindig kényserhelyezhetven van a kamatokat sem tudja fizetni, mikor az egyes kiadások eltekintéljüket fedeztet másra előlítotték, merészen hozzányúltak a törzsvagyhoz. Indítványozta, hogy az 1.081.019 koronát a város 10 év alatt megstakítsák fizesse vissza, ezzel a költséget megstakítsák.

Mukits Simon országgyűlési képviselő a zárószámadás és költségvetérről szóló egyidejűleg óhajtja a kölcsön ügyét tárgyalni. A tanácssal szemben a legnagyobb óvatosságra van szükség, mert — azt mondja — nem ösztinte. Prokech 127.000 korona sikkasztása nincs fedezve, mert csak 79.000 korona értékű fekvőség a fedezet. A vagyoni állapot meg most sincs tisztába hozva és szükségesnek látjuk, hogy a város likviditása önmagával. A 160.000 korona kölcsönt a miniszteri leirat megérkezése után annak rendelkezési ellenére költötték fel.

Lyubibratics p. tanácsos közbeszól, nem »után«, hanem »előt!«. (Derűltség.) Vermes Bela szerint a hiány összedasáai hibából származik.

Dr. Vojnich József azt indítványozta, hogy csak azon összegeket vessék ki pótdobán, a melyek magára a háztartás vitelére fordítottak, harmadik személyek és alapok javára szóló pénzeket kölcsönfel fedeznek.

Dr. Bíró Károly nem látja a miniszteri rendelkezésben a megkivárt kimerítő jelentéstelt. A hatóság azzal akarja leplezni hibáját, hogy a millió hiányok mellett egyenlően ezer koronás papirvesztés odumut az ellenzék felelősségre hárítja. Egyes alapok vagyonát, borfogyszaki vizsgálók takarítására használták föl Mamusch Lázár polgármester és a tanács. A város adószámai oly rengeteg értéket képviselnek, hogy a hatóság egy 150.000 és 64.720 k. tétel nem mert fölvenni a kölcsönbe és továbbra is fedezetlenül hagyta. Van is oka rá, mert ezt a pénzt már egyszer fölvette, de vissza nem fizette. Ezen a hiányon egyszerűen átsiklottak, noha a miniszteri rendelet is megemlíti:

»Ez még fizetésemelést is akar a tanácsmondja egy hang.

Bíró: Ezek is pótdóval fizetendők.

Venczel Lajos h. főszámvévő fölszólalásával az első napi közgyűlés véget ért.

A második napon folytatott közgyűlésen dr. Janiga János, Reiser Lajos, Dominics Simon és Békely Gyula beszéltek. Ezek után Mamusch Lázár felfüggesztett polgármester visszastajtja színdelje ellen szöbe ragalmakat. Az 6 gazdálkodása ezébrányos és takarékos volt. Mindössze csak néhány 100.000 forint hiányzik, a többi csak csinált dolog. Kijelenti, hogy véleménye könyvet is írt, s nemcsakára meg is jelenik. A miniszteri leiratna nem reflektál és romé, hogy a szabadelni közigazgatási bizottság ítélete nemcsakára meg fogja mutatni, kinek van igazsá, neki-e, vagy a miniszterelnöknek? A közgyűlés névszerinti szavazással elfogadta a tanács javaslatát a pótdóindítványjal együtt s egyuttal felkérte a főispánt, a két országos képviselőt és a helyettes polgármestert, hogy a kölcsönügy érdekében a helyiügyminiszternek közbenjárjanak. A jövő havi közgyűlésen fogják tárgyalni a közgyűlés által megszavazott, de a miniszter által megsemmisített 1901. évi zárószámadás ügyét.

is megundorodtak a szemérmellen, piszkos dolgok hallatára, míg a volt diakonus változatlanul hideg és nyugodt arccal beszélt tovább. Az ő fantáziája kimeríthetetlen volt és erős. Kepes volt reggeltől estig és estétől reggelig folyton beszélni, anélkül, hogy ismétlésbe esett volna. Benne hatalmas költő, de legalább is egy kiváló elbeszélő veszett el. Az ő szellemes előadásában még a kövek is életet nyertek.

Volt még ott egy ügyetlen ifju, akit Kuvvalda "Meteor"-nak nevezett el. Egy este hálaért jött oda, azóta végképen ott maradt. Elérinten nem vették észre. Nappal rendszeren elment, mint a többiek, kenyer után, s mindig csak estére lopozott be az azilumba. Egyszer aztán a kapitány észrevette: — Ifju! Miféle szerepet játszol te a világban? — Az ifju röviden és bátran felelt: — Meztlábás vagyok . . .

A kapitány kritikusan nézte végig. Hosszu hajú volt, kiálló pocacsotokkal és pisze orral. Kék ing volt rajta öv nélkül. A fején egy szalmakalap maradványa volt. Meztláb volt.

— Ostoba vagy! Határozz el Kuvvalda Arisztid. Mit ülsz itt? Mi nem használhatunk . . . Pálnikét iszol? Nem . . . Lopni tudsz-e? Azt sem. Eredj aztán tanul valamit és akkor jöjj vissza, ha kész ember lett belőled . . .

A fu kaczagott. — Nem. Nálatok jobban fogok élni. — Hogyan? — Ugy. — Oh! te . . . Meteor! szóló a kapitány. — En mindjárt beütöm a fejed, ajánlközött Martjanov. — Miért? kérdezte a fu. — Csak úgy . . . — En pedig egy kövel beütöm a fejed, szóló a fu tisztellettelen. Martjanov megverte volna, ha Kuvvalda közbe nem lép. — Ne bántsd! . . . Hiszen ő valamiképen talán mindnyájunkkal rokon. Testvér. Te minden ok nélkül ki akarod útni a fogát,

ő pedig minden ok nélkül nálunk akar maradni. Nohát . . . vigye az ördög! . . .

A mint mi megéltünk, megél ő is! . . . Ne bántsd . . .

Mégis jobb lenne öné nézve, fiatal ember, ha elhagyna minket. Szólt a tanító és ránézett szomorú szemével.

Ő nem felelt, de ott maradt. Később megszokták és nem néztek le. Ő pedig köztük élt és mindent megfigyelt.

Ezek képezték a kapitány fő vezérkarát. És ő jóindulatu gunnyal elmult embereknek nevezte őket. Rajtuk kívül az éjjeli azilumnak volt még állandóan öt-hat meztlábos lakója. Ezek vidékiek voltak és egyikök sem tudott olyan multtal dicsekedni, mint az "elmult emberek". S jóléhet sok csapás érte őket is az életben, még sem voltak annyira megtörve, mint amazok, akik valamikor a művelt uri osztályhoz tartoztak.

Az "elmult parasztok" között volt egy kiváló példány. Tjapa, az öreg rongyszedő. Sovány, magas meggyömtyd ember volt. Annnyira lehajtotta a fejét, hogy álla a mellét érte. Szemben nem is lehetett az arczát látni, csak profilban. Ő volt a kapitány legregőbb lakója s azt tartották róla, hogy valahol sok pénze lehet elrejtve, mert ezelőtt pár évvel megtámadták és a nyakát elvágták. Azért kellett lehorgaszta tartani a fejét. Ő ugyan tagadta, hogy pénze volna. Azt mondta, hogy a nyakát csak ostobaságból vágta meg valaki. Ha nem volt a bot a kezében és a rongyos zsák a hátán, lehajtott fejjel úgy nézett ki, mint ha nagyon el volna merülve gondolataiba. Ilyenkor Kuvvalda reámutatva szólt: — Nézzétek, Jada Petunikkoff kereskedőnek megszokott lelkiismeretét, amely nyugalmat keres. Nézzétek ezt a szokott lelkiismeretet, milyen piszkos, csunya és rongyos. Tjapa olyan reszelős, rekedt hangon beszélt, hogy alig lehetett megérteni. Éppen azért keveset beszélt és nagyon szerette a magányosságot. (Folytatása következik.)

